

«Освіта і здоров'я підростаючого покоління»: Зб. наук. праць / за ред. Білик В.Г. Вип. 6. Алатон, 2024, С. 60-62.

2. Фролова Д., Дерюшева К., Дехтярьова О. Вплив харчування на здоров'я здобувачів освіти. *Worldscience: problems, prospects and innovations* : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (Toronto, Canada 19-21 may 2021). Toronto, 2021. С. 621–626.

**Яна ЗОЗУЛЯ,**  
здобувачка ІІІ сол групи  
Комунального закладу  
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»  
Харківської обласної ради

**Ірина КАДЕНКО,**  
кандидат педагогічних наук, доцент,  
доцент кафедри природничих дисциплін  
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»  
Харківської обласної ради

## **ПРИЧИНИ ПОРУШЕННЯ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОГО АПАРАТУ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

*Актуальність проблеми* полягає у тому, що в сучасному світі дуже важливою є комунікація, безпосередньо мовленнєва комунікація, що формується ще у дитячому віці. Допомогти батькам та педагогам краще зрозуміти про причини порушення розвитку мовленнєвого апарату у дітей дошкільного віку. Період від народження до вступу до школи є віком, час стрімкого психічного та фізичного розвитку дитини, під час якого формуються необхідні їй, протягом усього життя знання, уміння і навички. Оволодіння дитиною своїм мовленнєвим апаратом та способом спілкування, що є одним із найголовніших надбань дитини у дошкільному віці.

*Аналіз останніх досліджень і публікацій.* Ю. В. Рібцун зазначає про те, що дослідження показують, що одна з найпоширеніших причин порушення мовленнєвого розвитку є біологічна. Розкривається вплив ендогенних та екзогенних факторів на становлення мовленнєвої діяльності молодших дошкільників із ЗНМ. У статті аналізуються фактори, що впливають на формування мовлення у дітей з загальним недорозвитком мовлення. Особлива увага приділяється ролі генетичних, соціальних і педагогічних умов [4].

Трофименко Л. І. наголошує про недостатню мовленнєву стимуляцію, відсутність емоційного зв'язку з батьками та обмежену взаємодію з однолітками, що можуть істотно вплинути на розвиток мовлення, подає теоретичний аналіз та практичне застосування інноваційних методик у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Навчально-методичний посібник розкриває практичні аспекти роботи з дітьми, які мають загальний недорозвиток мовлення (ЗНМ). Авторка пропонує конкретні діагностичні та корекційні методики, спрямовані на розвиток мовленнєвих навичок [6].

Журавльова Л. С. наголошує що захворювання дихальної та нервової систем, як от інфекції, травми голови, запальні процеси, що можуть негативно вплинути на мовленнєвий апарат. У дітей, які часто хворіють на отити, синусити чи інші ЛОР-захворювання, може виникати затримка мовлення через тимчасове або постійне зниження слуху, що порушує здатність дитини сприймати і правильно відтворювати звуки [2].

Науковиця Журавльова Л. С. наголошує на тому, що існує зв'язок між розвитком дрібної моторики та мовленнєвими навичками. Виконання моторних вправ стимулює зони мозку, які також відповідають за мовлення. Низький рівень розвитку дрібної моторики, недостатня координація рухів можуть бути ознакою загального мовленнєвого недорозвинення у дітей [1].

Важливою метою дослідження є безпосередньо виявити причини порушення розвитку мовленнєвого апарату у дітей, адже мовленнєвий розвиток

є способом спілкування, комунікації та подальшого розвитку, спираючись на аналіз наукових досліджень і публікацій. Дослідити за допомогою яких факторів формується мовлення у дітей. Доповісти про анатомічні порушення мовленнєвого апарату та причини їх виникнення. Формування правильної звуковимови у дітей.

Значення анатоμο-фізіологічних механізмів мовлення, тобто будови і функцій організації мовленнєвої діяльності, дозволяє зберігати складний механізм мовлення у нормі, диференційовано підходити до аналізу мовленнєвої патології та правильно визначати шляхи корекції.

Слід зазначити, що дошкільний вік це період життя, який є періодом активної комунікації, пізнання світу, психічного та фізичного розвитку дитини. Під час нього триває розвиток розуміння мови, збільшується словниковий запас та розвивається активна мова. На цьому етапі дитина починає швидко встановлювати зв'язок між предметом і словом, що його позначає, також у дитини розвивається розуміння мови та дій з предметами, у першу чергу діти починають розуміти зміст власних дій та слів. Спочатку розуміння залежить від конкретної ситуації, пізніше під впливом спілкування з дорослими [5]. Але є причини, що заважають оволодіти мовленням дитині. Наприклад, біологічні фактори: захворювання, інфекції, вродженні порушення. Це генетична схильність до порушень мови, органічні ураження центральної нервової системи, внутрішньоутробні патології, травми при пологах, які можуть негативно позначитися на розвитку мовленнєвого апарату. У таких випадках порушення мови часто супроводжується іншими психофізіологічними проблемами та психологічними аспектами. Недостатня взаємодія між півкулями мозку може призвести до затримки розвитку мови. Правильне функціонування мовленнєвих відділів мозку має вирішальне значення для розвитку мови. Дослідження показують, що пошкодження або недорозвинення цих областей може призвести до дизартрії, втрати слуху та інших мовленнєвих розладів [2].

Зв'язок між розвитком дрібної моторики та мовленнєвими навичками є важливим аспектом досліджень у сфері логопедії та дитячої психології. Доведено, що розвиток дрібної моторики позитивно впливає на формування мовленнєвих навичок, оскільки моторні та мовленнєві функції мають спільні нейрофізіологічні механізми. Існує зв'язок між розвитком дрібної моторики та мовленнєвими навичками. Виконання моторних вправ стимулює зони мозку, які також відповідають за мовлення. Низький рівень розвитку дрібної моторики, недостатня координація рухів можуть бути ознакою загального мовленнєвого недорозвинення у дітей. Дрібна моторика й мовлення мають спільні ділянки в мозку, зокрема моторну кору та префронтальну кору. Коли дитина виконує дії, пов'язані з точними рухами рук, такі як малювання або маніпуляції з дрібними предметами, активізуються також центри мозку, що відповідають за мовленнєву діяльність. Таким чином, вправи на розвиток дрібної моторики можуть сприяти поліпшенню мовленнєвих функцій [4].

Шкідливі звички у родині є також фактором прошення мовленнєвого апарату у дітей. Діти у родинях, де батьки вживають алкоголь чи наркотики, а також піддаються пасивному курінню, мають більший ризик виникнення мовленнєвих порушень. Токсичні речовини можуть негативно впливати на нервову систему дитини як під час вагітності, так і в ранньому віці, а також негативно впливати на розвиток плода під час вагітності, що може нести наслідки під час формування мовленнєвого апарату дитини. Недостатня комунікація та не зважливе ставлення батьків до дитини веде до порушень, оскільки етап дошкільного віку є етапом розвитку та формування мовлення: розвиток розуміння мови, розуміння змісту своїх власних дій, розвиток словникового запасу, активна комунікація [3].

Отже, проаналізувавши наукові джерела, можемо зробити такі висновки, що причинами порушення мовлення у дітей є анатомо-фізіологічні особливості, генетичні відхилення, захворювання, умови життя дитини, робота півкуль

головного мозку та володіння дитиною дрібною моторики. Мовлення являє собою одну з найскладніших психічних функцій організму, відмінна риса спілкування, що притаманна лише людині. Мовлення є складною системою органів, якій найголовніша роль відведена роботі головного мозку. Зв'язок між дрібною моторикою і мовленнєвим розвитком є обґрунтованим на нейрофізіологічному рівні. Стимулюючи моторні навички, ми сприяємо і кращому розвитку мовленнєвих здібностей, що робить вправи на дрібну моторику важливим елементом у програмах логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку.

### Список використаних джерел:

1. Науковий журнал Хортицької національної академії : журнал. Запоріжжя : Вид-во комун. ЗВО «Хорт. нац. навч.-реабілітац. акад.» Запоріз. облради, 2021. С.117–130.
2. Журавльова Л. С. Комплексна діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей із дисграфією як наукова проблема. Науковий журнал Хортицької національної академії. 2021. №4. С. 156–165.
3. Пільгук Т. Вплив шкідливих звичок на здоров'я майбутньої дитини. Полтавський державний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка, м. Полтава. С. 1–18. URL: <http://surl.li/bksrac>
4. Рібцун Ю. В. Вплив ендогенних та екзогенних факторів на становлення мовленнєвої діяльності молодших дошкільників із ЗНМ. Народна освіта. 2010. Вип. № 2 (11). С. 1–12. URL: <http://surl.li/sjflow>
5. Рібцун Ю. В. Дитина з порушеннями мовленнєвого розвитку. Харків: «Ранок», 2018. С. 1– 40 URL: <http://surl.li/iewpvn>
6. Трофименко Л. І. Діагностика та корекція загального недорозвитку мовлення у дітей дошкільного віку: навч.-метод. посіб. Київ, 2014. С. 1–72.